

บทความสำหรับเผยแพร่

การศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
ในเด็กและเยาวชนนอกระบบจังหวัดศรีสะเกษ

A Study of Effectiveness of The Behavior Reduce Alcohol Drinking
Program of The Out of School Youth in Sisaket Province.

ได้รับทุนอุดหนุนจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

ศรณรงค์ ปล่องทอง และคณะ

สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทย เป็นปัญหาที่กำลังทำลายสังคมไทย ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในระยะสั้นและระยะยาว (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2557) รวมถึงผลกระทบทางด้านสุขภาพ ทั้งนี้ เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงต่อการดื่มแอลกอฮอล์สูง เนื่องจากมี ความจำกัดในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการชี้แนะทางต่างๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำให้มี โอกาสที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับกาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าบุคคลอื่น (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) สาเหตุเนื่องจากกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษามีปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาครอบครัวหรือปัญหาจากตัววัยรุ่นเอง และมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความอยากรู้อยากลอง ดื่มเพื่อเข้าสังคมกับเพื่อน ดื่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน หรือบางคนดื่ม รวมถึงกระแสของ สื่อโฆษณาต่างๆในเรื่องที่เกี่ยวกับ (ศิริพร รุ่งสุวรรณ, 2559)

พฤติกรรมเสี่ยงของเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาอำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ทำให้มีโอกาที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพต่างๆ ซึ่งบ่งบอกว่าเยาวชนนอกระบบสถานศึกษาเหล่านี้มีปัญหายุติกรรมเสี่ยงมากกว่าเยาวชนช่วงวัยเดียวกันที่ยังอยู่ในระบบการศึกษา ดังนั้น นักวิจัยจึงเห็นความสำคัญในการหาแนวทางเพื่อลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยมุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน นอกระบบ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กระบวนการศึกษาทดลองของโปรแกรมลดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน นอกระบบ ในระยะเวลา 6 สัปดาห์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้เยาวชนนอกระบบการศึกษา

มีพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ลดลง อีกทั้งสถานศึกษานอกระบบในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายชุมชนในพื้นที่สามารถนำรูปแบบและผลการศึกษาไปปรับใช้เพื่อลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน ที่เป็นนักติ่มหน้าใหม่ และประชาชนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษต่อไป

การศึกษาวิจัย นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ และ 2) เสนอโปรแกรมที่เหมาะสมในการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการฝังตัวในชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ศึกษา จำนวน 144 คน ระยะที่ 2 การวิจัยกึ่งทดลอง โดยแบ่งได้เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 60 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 60 คน และนำข้อมูลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์และสรุปผลและพรรณนาความ (Descriptive)

การศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า คริวเรือนของเยาวชนมีพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ คิดเป็นร้อยละ 100 และเยาวชนส่วนใหญ่เริ่มติ่มครั้งแรกเมื่ออายุ 10 ปี ส่วนใหญ่นิยมติ่มสุราขาว และเบียร์ เหตุผลคือติ่มเพื่อสังสรรค์ เข้าสังคมและเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อพฤติกรรมการติ่มของเยาวชน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์/การตลาด ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ผู้นำและชุมชนมี สำหรับกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ ทั้งหมด 12 ชุดกิจกรรม และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมแต่ได้รับเอกสารให้ความรู้ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างข้อมูลทั่วไป พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเยาวชนนอกระบบในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคุณสมบัติทั่วไปที่คล้ายคลึงกัน หลังการทดลองเสร็จสิ้น 6 สัปดาห์ พบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ความถี่การติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์มีผลต่อการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มทดลอง

โปรแกรมที่เหมาะสมในการลดพฤติกรรมการติ่มเครื่องติ่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ อยู่ภายใต้องค์ประกอบ ของการฝึกทักษะ 3 กลุ่มทักษะหลักของบอทวิน ได้แก่ 1) กลุ่มทักษะการต่อต้านการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด (Drug resistance skills) ได้แก่ การมีความรู้เกี่ยวกับแอลกอฮอล์และสารเสพติด รวมถึงการแก้ไข ความเข้าใจผิดต่างๆเกี่ยวกับการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด และทักษะย่อยอีกสองทักษะคือทักษะ การปฏิเสธ และทักษะการต่อต้านแรงกดดันจากกลุ่มที่ใช้แอลกอฮอล์ 2) กลุ่มทักษะการจัดการกับตนเอง (Personal self-management skills) ซึ่งประกอบด้วยทักษะย่อยสี่ทักษะ คือ ทักษะการตั้งเป้าหมายที่ทำให้เกิดความสำเร็จและจัดการกับความล้มเหลว ทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการจัดการกับความเครียดและความวิตกกังวล และทักษะการจัดการกับความโกรธ 3) กลุ่มทักษะทางสังคม (Social skills) ประกอบด้วยทักษะย่อยสี่ทักษะ คือ ทักษะการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล

ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างชายหญิง และทักษะการ ยืนยันสิทธิของตนเอง

การศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมการลดพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและ เยาวชนนอกระบบการศึกษา จังหวัดศรีสะเกษ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อพฤติกรรมเครื่องดื่มของ เยาวชน ได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน รวมทั้งปัจจัยหนุนเสริมเช่นเศรษฐกิจ ผลิตภัณฑ์/ การตลาด ดังนั้นมีความจำเป็นต้องพัฒนากิจกรรมที่ป้องกันการพฤติกรรมเครื่องดื่มของเด็กและเยาวชน ส่วนโปรแกรมที่เหมาะสมในการลดพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชนนอกระบบ การศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความจำเป็นต้องพัฒนาโปรแกรมที่ครอบคลุมองค์ประกอบ ของ การฝึกทักษะ 3 กลุ่มทักษะ ได้แก่ กลุ่มทักษะการต่อต้านการใช้แอลกอฮอล์และสารเสพติด (Drug resistance skills) กลุ่มทักษะการจัดการกับตนเอง (Personal self-management skills) และ กลุ่มทักษะทางสังคม (Social skills) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ การศึกษาปัจจัยที่ ส่งผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้สอดคล้องกับ ประเด็นปัญหาที่แท้จริงแบบเฉพาะเจาะจง หรือเลือกกลุ่มที่ชัดเจนและมีพฤติกรรมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์เหมือนกันหรือคล้ายให้มากที่สุด รวมทั้งการประยุกต์ใช้โปรแกรมโปรแกรมในการลดและ ป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนนอกระบบ ในพื้นที่อื่นๆ รวมทั้ง พัฒนากิจกรรมริเริ่ม สร้างสรรค์เพื่อให้วัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว และชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย ได้แก่ การศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมในการลดและป้องกันการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนนอกระบบ ครั้งต่อไปจะต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรม เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่แท้จริง แบบเฉพาะเจาะจง หรือเลือกกลุ่มที่ชัดเจนและมีพฤติกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหมือนกัน หรือคล้ายให้มากที่สุด รวมทั้งการประยุกต์ใช้โปรแกรมโปรแกรมในการลดและป้องกันการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนนอกระบบ ในพื้นที่อื่นๆ มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาความฉลาด ทางอารมณ์ของวัยรุ่นร่วมด้วย โดยเพิ่มเนื้อหาทฤษฎีความรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิด Health literacy Media เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ มีทักษะค้นคว้า หาข้อมูลทาง Internet, Social Media (Facebook) และทักษะการสื่อสาร การรู้เท่าทันสื่อ รวมทั้ง พัฒนากิจกรรมริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้วัยรุ่นได้มีกิจกรรมที่ทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและการรับรู้ อารมณ์ต่อกันในครอบครัว ส่วนการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาและพัฒนาโปรแกรมที่มีประสิทธิผลโดย เพิ่มปัจจัยป้องกันด้านบุคคลให้กลุ่มทดลอง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างการรับรู้ และความเชื่อของเยาวชนต่อความคาดหวังของผู้ปกครองในการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในชุมชน การศึกษาวิจัยแบบติดตามและจัดกิจกรรมซ้ำในทุกภาคการศึกษา (Booster Intervention) เพื่อประเมินความคงอยู่ของทัศนคติและ การรับรู้การควบคุมตนเองต่อการไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการพัฒนาโปรแกรมที่ให้บุคลากรครู อาสาสมัคร และเยาวชนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการ สร้างสรรค์กิจกรรมป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

ศิริพร รุ่งสุวรรณ. (2559). ผลของโปรแกรมการฝึกทักษะชีวิต เพื่อลดการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น

นอก ระบบการศึกษา ที่มีพฤติกรรมการณ์แอลลกอฮอลล์ จังหวัดนครนายก ใน วิทยานิพนธ์
หลักสูตร พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต คณะ
พยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2557). สุรากับโรคจิต. [ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลได้ที่

www.1413.in.th/content-view-10.htm สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2563

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). วิเคราะห์เด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานวิเคราะห์และ
พยากรณ์สถิติเชิงสังคม.